

WEDI'I DDIWYGIO DROS DRO OHERWYDD PANDEMIG COVID:

Yn ddilys tan Ebrill 2021

Dulliau Gweithredu Safonol (SOPs) ac offer asesu cymhwysedd i roi meddyginiaeth neu feddyginiaethau trwy'r geg, mewn dosiau hylifol neu solet mewn lleoliadau cymunedol.

*Mae'n RHAID i'r holl staff y mae'n ofynnol iddynt ddefnyddio'r Dulliau Gweithredu Safonol hyn fod wedi cael lefel 2 neu uwch mewn hyfforddiant QCF ac i fod wedi cael eu hasesu i fod yn gymwys o ran pob gweithred berthnasol

Awdur a Theitl	Cyfarwyddwr Cynorthwyol Fferylliaeth a Rheoli Meddyginiaethau Nyrsys Rheoli Meddyginiaeth BIPBC				
Adran / cyfarwyddwr â chyfrifoldeb:	Cyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio Fferylliaeth a Rheoli Meddyginiaethau Awdurdodau Lleol				
Cymeradwywyd gan:	MPPP, DTG, Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru (AGGCC), Fforwm Gofal Trigfannol a Fforwm Gofal Cymru Cyfarwyddwyr Nyrsio Ardal Dirprwy Gyfarwyddwr Gweithredol Nyrsio				
Dyddiad cymeradwyo:	Tachwedd 2015 / Mehefin 2020				
Dyddiad gweithredu (mynd yn fyw):	Tachwedd 2015				
Dogfennau i'w darllen ochr yn ochr â'r ddogfen hon:	<ul style="list-style-type: none">• Safonau arferion gorau a gweithdrefnau gweithredu safonol terfynol ar gyfer rheoli meddyginiaethau ar gyfer pob lleoliad gofal Ebrill 2020• Dull Gweithredu Safonol ar gyfer rheoli meddyginiaethau mewn lleoliadau Cartrefi Gofal yng Ngogledd Cymru• Gweithdrefn Gweithredu Safonol ar gyfer rheoli meddyginiaethau mewn lleoliadau cartref yng Ngogledd Cymru• Dougherty L. & Lister S. (2011) The Royal Marsden Hospital Manual of Clinical Nursing• Royal Pharmaceutical Society Professional Guidance on the Administration of Medicines in Healthcare Settings. (Ionawr 2019)• Canllawiau Cymru Gyfan ar Ddirprwyo Addysg a Gwella Iechyd Cymru ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol (HEIW 2020)• Egwyddorion Arweiniol Cenedlaethol ar gyfer Cymorth Meddyginiaethau yn y Sector Gofal Cartref (ADSS Cymru 2019)• Hyfforddiant rhoi meddyginiaeth COVID- 19 (HEIW 2020)				
Dyddiad yr adolygiad	Ebrill 2021				
Dyddiad cwblhau'r EqIA:	Tachwedd 15 (Polisi Cyffredinol MM01)				
Yn weithredol yn gyntaf:	Tachwedd 2015				
Wedi'i adolygu'n flaenorol:	Rhagfyr 2016	Chwefror 2019	Ebrill 2020		
Newidiadau wedi'u gwneud. Do/naddo:	Do	Do	Do		

Dull Gweithredu Safonol (SOP) i roi meddyginiaethau trwy'r geg, mewn dosiau hylifol neu solet mewn lleoliadau cymunedol.

Mae'n rhaid i'r Dull Gweithredu Safonol hwn (SOP) gael ei ddefnyddio ar gyfer dinasyddion / cleifion / preswylwyr sydd â'r galluedd i gydsynio i driniaeth yn unig. Os tybir nad oes gan y dinesydd / claf / preswlydd alluedd ar adeg triniaeth, mae'n **rhaid** i'r gofalwr gyfeirio'n ôl at Feddyg Teulu / Nyrs Practis / Nyrs Ardal, tîm neu reolwr ac **ni chaiff** fynd ymlaen â'r driniaeth.

Diffiniad o gydsyniad, galluedd a gwrthod (Rhoi meddyginiaeth HEIW 2020)

Cydsyniad – mae hyn pan fo unigolyn yn rhoi ei ganiatâd i dderbyn gofal gan unigolyn arall. I gydsyniad fod yn ddilys, mae'n rhaid iddo fod o'i wirfodd, yn gytbwys ac mae'n rhaid bod gan yr unigolyn sy'n cydsynio'r galluedd i wneud penderfyniad.

Galluedd - er mwyn i unigolyn fod â'r galluedd i roi cydsyniad, mae'n rhaid iddo allu deall y wybodaeth a roddir iddo ac i ddeall y wybodaeth hon er mwyn gwneud dewis.

Gwrthod - gall unigolyn sydd â'r galluedd i wneud penderfyniad wrthod triniaeth ac mae'n rhaid parchu'r penderfyniad hwnnw

Mae'n rhaid rhoi gofal er lles pennaf y dinesydd / claf / preswlydd. Y prif reswm dros ddirprwyo yw diwallu anghenion iechyd a gofal cymdeithasol yr unigolyn. Mae gan bob sefydliad bolisi cydsynio ar waith a dylai fod cydymffurfiaeth ag ef (Canllawiau Cymru Gyfan ar ddirprwyo (HEIW) 2020)

	Cam gweithredu	Sail resymegol
1.	Mae'n rhaid i'r nyrs neu'r rheolwr sy'n gofalu am y claf/ dinesydd/ preswlydd ddirprwyo'r dasg hon	
2.	Esbonio a thrafod y weithred gyda'r claf/dinesydd/preswlydd a chael cydsyniad ar lafar os yw'n briodol	Er mwyn sicrhau bod y claf/dinesydd/preswlydd yn deall y weithred a'i fod yn rhoi ei gydsyniad dilys.
3.	Cyn rhoi unrhyw feddyginiaeth ar bresgripsiwn, edrychwch ar MAR neu siart gyfatebol y dinesydd a gwiriwch y canlynol:- <ul style="list-style-type: none"> • Y claf/dinesydd/preswlydd cywir a'i ddyddiad geni • Bod y feddyginiaeth gywir yn cael ei dethol - enw'r feddyginiaeth, y dos a'r amllder • Dyddiad ac amser rhoi'r feddyginiaeth • Dyddiad dod i ben • Statws alergedd 	<ul style="list-style-type: none"> • Er mwyn lleihau niwed • Sicrhau eich bod yn gwybod pwy yw'r claf/dinesydd/preswlydd • Sicrhau bod yr holl gynhyrchion yn addas i'w defnyddio gyda dyddiad dod i ben dilys ac nad ydynt wedi'u difrodi (peidiwch â'u defnyddio os ydynt wedi'u difrodi) • Sicrhau nad oes gan y claf/dinesydd/preswlydd alergedd at y feddyginiaeth benodol
4.	Golchi dwylo gyda sebon lladd bacteria a dŵr neu gel alcohol i ladd bacteria, gwisgwch ffedog a menig sy'n ffitio'n dda.	Er mwyn sicrhau bod y weithred mor lân â phosibl a lleihau croesheintio

5	<p>Gwagio'r dos sydd ei angen i gynhwysydd meddygol (pot)</p> <p>Dylid rhoi meddyginiaeth i'r claf/dinesydd yn uniongyrchol o'r cynhwysydd a ddsbarthwyd, gan ddefnyddio'r dechneg ddi-gyffwrdd. Ni ddylid fyth gadael meddyginiaeth ar yr ochr i'w chymryd yn ddiweddarach.</p> <p>Ni ddylid tynnu meddyginiaeth fyth o'r cynhwysydd gwreiddiol a roddwyd gan fferyllydd neu feddyg dosbarthu hyd nes y bydd hi'n bryd rhoi'r feddyginiaeth</p>	<p>Er mwyn lleihau'r risg o groesheintio.</p> <p>Er mwyn lleihau'r risg o niwed i'r gweithiwr gofal.</p>
6	<p>Dylid mesur meddyginiaeth hylifol ar lefel llygad a'i rhoi gan ddefnyddio offer priodol.</p> <p>Os yw chwistrell eneuol yn cael ei defnyddio i roi meddyginiaeth, mae'n rhaid cael cydsyniad.</p>	Er mwyn cael y dos yn gywir
7	Helpu'r claf/preswylydd i leoli ei hun yn gyfforddus fel bo'n briodol i roi meddyginiaeth sy'n cynnal urddas y dinesydd / preswylydd	
8	Cynnig gwydraid o ddŵr (ar gyfer meddyginiaeth trwy'r geg), os caniateir hynny, gan roi cymorth i'r claf/dinesydd/preswylydd lle bo angen	
9	Aros gyda'r claf/dinesydd/preswylydd hyd nes i'r broses o roi meddyginiaeth gael ei chwblhau.	Er mwyn sicrhau bod meddyginiaeth wedi cael ei chymryd ar amser
10	Tynnu menig a ffedog a'u gwaredu'n briodol. Golchi'r dwylo'n drwyadl gyda sebon a dŵr a/neu gel alcohol sy'n lladd bacteria	
11	Dylid gwneud cofnod o feddyginiaeth a roddwyd ar unwaith. Cofnodwch y dos a roddwyd a llofnodwch y MAR neu'r siart gyfatebol	Er mwyn bodloni gofynion cyfreithiol a pholisi lleol
12	<p>Os caiff y feddyginiaeth ei gwrthod, dylai'r gweithiwr gofal gofnodi'r rheswm dros beidio â rhoi meddyginiaeth ar gefn y MAR neu'r siart gyfatebol ac yn y cynllun gofal.</p> <p>Os caiff y feddyginiaeth ei gwrthod, mae'n rhaid rhoi gwybod i'r nyrs/rheolwr cofrestredig sy'n dirprwyo a/neu mae'n rhaid rhoi gwybod i'r meddyg teulu.</p>	
13	Mae'n rhaid i feddyginiaeth 'Pan fo angen' (PRN) fod â chyfarwyddiadau digonol gan gynnwys defnydd priodol o'r feddyginiaeth e.e. pa symptomau i'w trin, a'r dos a'r amllder uchaf posibl. Dylai'r manylion hyn fod yn y cynllun gofal hefyd e.e. un neu ddwy o dabledi rhwng pob pedair a chwe awr i leddfu poen yn y ben-glin. Dim nwy nag wyth tabled mewn 24 awr.	

Nodiadau:

1. Dylid rhoi meddyginiaeth yn unol â chyfarwyddiadau'r sawl sy'n eu rhoi ar bresgripsiwn; ni ellir eu rhoi am unrhyw bwrpas arall nac i unrhyw glaf/dinesydd/preswylydd arall. Mae hyn hefyd yn cynnwys meddyginiaeth nad yw'n eneuol fel gorchuddion, elïau neu atchwanegiadau maethol i'w cymryd trwy'r geg.
2. Dylai rhoi meddyginiaeth ymateb i anghenion y claf/dinesydd a chaniatáu ar gyfer darpariaethau arbennig fel pan fo angen meddyginiaeth cyn cael bwyd neu feddyginiaeth gyda threfn benodol o ran dos.
3. Ni ddylid rhoi meddyginiaeth mewn potiau **fyth** na'u rhoi i weithiwr gofal arall ei rhoi i'r claf/dinesydd ar adeg neu ddyddiad arall.
4. Dylai'r MAR neu siartiau cyfatebol fod yn glir heb fod yn amwys.
5. Mae'n rhaid i hyfforddiant ac asesu cymhwyster y gweithiwr gofal i roi meddyginiaethau gynnwys y canlynol:

Sut i gael cydsyniad y claf/dinesydd/preswylydd.

Sut i wirio pwy yw'r claf/dinesydd/preswylydd.

Sut i wirio enw, ffurf, cryfder a dos y feddyginiaeth

Sut i wirio bod y MAR neu'r siart gyfatebol a'r feddyginiaeth yn paru

Sut i wirio p'un a fu unrhyw newidiadau i therapi, yn ddiweddar.

Sut i wirio nad yw'r dos wedi'i roi eisoes.

Sut i wirio'r **llwybr** rhoi, neu p'un a oes unrhyw ofynion rhoi arbennig.

Sut i gofnodi dos amrywiol o feddyginiaeth.

Sut i esbonio cyfarwyddiadau dos anneglur fel 'yn unol â chyfarwyddyd'.

Sut i ddelio â gwall rhoi meddyginiaeth

Dogfen gymhwysedd i Weithwyr Gofal, Gweithwyr/Cynorthwyyr Gofal Iechyd i roi neu feddyginiaethau trwy'r geg, mewn dosiau hylifol neu solet mewn lleoliadau cymunedol.

D.S. Dim ond staff a enwebir gan reolwr sy'n gallu cwblhau'r cymhwysedd hwn.

Enw'r HCWS: Dyddiad:

..... Llofnod:

Canolfan Weithio:..... Enw'r Aseswr:

.....

ASESU YMARFEROL

I gael ei gwblhau ar o leiaf dri achlysur gydag aseswr

Mae'n RHAID i'r aseswr gael llofnod am bob elfen o'r cymhwysedd

Mae'n rhaid i'r Gweithwyr Cefnogi Gofal Iechyd/Cynorthwyyr/Gweithwyr Gofal gyflawni'r HOLL ganlyniadau cyn bo modd ei ystyried yn gymwys

		Wedi bod yn dyst i'r ymarfer			Llofnod yr aseswr a'r Dyddiad
		1. Dyddiad	2. Dyddiad	3. Dyddiad	
1	Mae'n rhaid i'r nyrs neu'r rheolwr sy'n gofalu am y claf/ dinesydd/ preswlydd ddirprwyo'r dasg hon				
2	Esbonio'r weithred i'r claf/dinesydd/preswlydd a'i thrafod gydag ef. Cael cydsyniad ar lafar.				
3	Cyn rhoi unrhyw feddyginiaeth ar bresgripsiwn, gwirio Cofnod Rhoi Meddyginiaeth (MAR) neu siart gyfatebol y claf am y canlynol: <ul style="list-style-type: none"> • Y claf/dinesydd/preswlydd cywir • Bod y feddyginiaeth a'r dos cywir yn cael eu dethol • Dyddiad ac amser rhoi'r feddyginiaeth • Dyddiad dod i ben • Alergeddau 				

4	Sicrhau bod yr ymgeisydd yn golchi dwylo gyda sebon lladd bacteria a dŵr neu gel alcohol i ladd bacteria, gwisgo ffedog a menig sy'n ffitio'n dda.				
5	Rhoi'r dos sydd ei angen i gynhwysydd meddygol (pot) Dylid rhoi meddyginiaeth i'r claf yn uniongyrchol o'r cynhwysydd a ddsbarthwyd, gan ddefnyddio techneg ddi-gyffwrdd				
6	Sicrhau bod meddyginiaeth hylifol yn cael ei mesur ar lefel llygad a'i rhoi gan ddefnyddio offer priodol. Os yw chwistrell eneuol yn cael ei defnyddio i roi meddyginiaeth, mae'n rhaid cael cydsyniad.				
7	Helpu'r preswlydd i leoli ei hun yn gyfforddus fel bo'n briodol i roi meddyginiaeth sy'n cynnal urddas y preswlydd.				
8	Cynnig gwydraid o ddŵr (at feddyginiaeth eneuol), os caniateir hynny, gan roi cymorth i'r claf lle bo angen				
9	Aros gyda'r claf hyd nes i'r broses o roi meddyginiaeth gael ei chwblhau.				
10	Tynnu menig a ffedog a'u gwaredu'n briodol. Golchi'r dwylo'n drwyadl gyda sebon a dŵr a/neu gel alcohol sy'n lladd bacteria				
11	Cofnodi'r dos a roddwyd a llofnodi'r MAR neu'r siart gyfatebol yn syth ar ôl rhoi				
12	Os caiff y feddyginiaeth ei gwrthod, cofnodi'r rheswm dros beidio â rhoi meddyginiaeth ar gefn y MAR neu'r siart gyfatebol ac yn y cynllun gofal. Os caiff y feddyginiaeth ei gwrthod, sicrhau bod yr ymgeisydd yn rhoi gwybod i'r nyrs gofrestredig / neu reolwr /neu feddyg teulu sy'n dirprwyo. Mae'n rhaid gwaredu unrhyw feddyginiaeth sy'n cael ei gwrthod, ei pharatoi'n anghywir, neu ei gollwng yn unol â phrotocolau lleol.				
13	Yn ymwybodol o ofynion yn ymwneud â meddyginiaeth 'Pan fo angen' (PRN)				

Enw'r asesydd: Dynodiad:

Llofnod Dyddiad:

Copi o'r ddogfen gymhwysedd wedi'i chwblhau i gael ei rhoi i'r rheolwr i'w chadw yn y ffeil bersonol